

PRO A PROTI INTERAKTIVNÍM

Jsou odborníci, kteří na interaktivní tabule přísahají, jiní si udržují rezervovaný odstup. Hovořili jsme se zástupci obou skupin. Oba však uznávají, že interaktivní tabule mají v oblasti vzdělávání svoji budoucnost, liší se ale ve váze, kterou tomuto médiu přikládají.

Digitální technika neznamena automaticky aktivní žáky

Nejsem příznivcem interaktivních tabulí, prohlásil už do telefonu při sjednávání rozhovoru metodik IT, člen Jednoty školských informatiků Ondřej Neumajer z katedry informačních technologií a technické výchovy Pedagogické fakulty UK. Právě o užitečnosti interaktivních tabulí, možnostech jejich využívání a také o jejich budoucnosti jsme se chystali s O. Neumajerem hovořit.

Možná to bylo příliš silné slovo, zjemňuje své prohlášení při samotném rozhovoru O. Neumajer. Připouští ale, že k nim má jistý odstup. „Snažím se na využívání interaktivních tabulí dívat nezužatě,“ tvrdí.

Jde podle něho o technický prostředek, který v sobě má potenciál být katalyzátorem kvality pedagogické práce. Pedagogovi, dobře vybavenému metodicky a zvládajícímu ICT, může výrazně pomoci při dosahování cílů, které si stanovil. Naopak nepřipravenému či špatnému učiteli může nesprávné využívání interaktivní tabule při výuce prohloubit pasivitu žáků, místo aby je aktivovala. „Patří mezi nástroje, které v ruce učitele mohou pomoci, ale i uškodit,“ říká O. Neumajer.

Vadí mu hlavně boom, který oblast interaktivních tabulí zasáhl v posledních téměř deseti letech (vlastně od doby peněz na SIPVZ). V důsledku tohoto boomu se podle něho začaly školy rozlišovat na „dobré v ICT“ – tedy vybavené interaktivními tabulemi, a na druhé straně „špatné“ – tedy nekladoucí na tyto tabule takový důraz. „Počet tabulí ale vůbec nesouvisí ani s kvalitou školy, ani s frekvencí jejich využívání,“ upozorňuje O. Neumajer. Nevadí mu tedy interaktivní tabule jako takové, ale zužování digitálních technologií ve škole pouze na ně. Sám propaguje spíš pestrost v prostředcích ICT, díky které je možné vytvořit zajímavější nabídku pro žáky. A tou pestrostí myslí digitální zařízení, které děti znají a běžně i doma používají – notebooky, digitální fotoaparáty, MP3 přehrávače, tablety, chytré telefony... „Proč je nevyužívat i ve škole?“ ptá se.

Připouští, že jsou ředitelé, kteří jsou velkými propagátory interaktivních tabulí a kteří by jeho názory zřejmě nesdíleli. I oni však ve svých vystoupeních prý uvádějí určitá negativa, která mohou využívání interaktivních tabulí provázet, jsou si jich vědomi.

Ptám se tedy na tato negativa

a O. Neumajer je dělí na negativa didaktická a technická. Didaktická negativa jsou v podstatě špatně využívané možnosti interaktivních tabulí. Učitel si sice doma připraví hodinu včetně využití této tabule, ovšem nevyužívá při tom jejích možností, nechápe, že „interaktivní“ v jejím názvu necharakterizuje automaticky aktivizování žáků, ale je to čistě technické označení upozorňující na možnost ovládání prostřednictvím dotykové plochy tabule. „Jestliže projektor a tabule běží 40 minut a děti sedí a jen se dívají, není na tom nic aktivizujícího a interaktivního,“ říká O. Neumajer.

Co se technických nedostatků (které mohou mít i zdravotní důsledky) týká, ty budou podle něho dalším vývojem bezpochyby odstraněny. Jde o zvýšenou hlukovou hladinu, kterou vytváří dataprojektor zavěšený většinou nad třídou pod stropem. Zmínuje nebezpečí pro oči dítěte, pokud se od tabule podívá přímo do světla projektoru. Upozorňuje na nutné zastínění učebny nebo alespoň její části, což vede k častějšímu využívání umělého osvětlení, což taky není pro oči nejvhodnější. A v některých případech si dítě tabulí zastíňuje, obraz se mu promítá na záda. O. Neumajer ale připouští, že tyto problémy se postupně řeší, jsou interaktivní tabule, které dokážou pracovat s obrazem z blízkého a šikmo postaveného dataprojektoru, který si tak žák nezastíní. Trend je pracovat s daty, které není nutné promítat zepředu, ale promítají se buď zezadu dotykové plochy, nebo už existují interaktivní tabule zcela bez projektoru, napojené na počítač, s ostrým zobrazením, které nevyžaduje zatmívání učebny, s odstraněním dataprojektoru pak mizí i s ním spojený hluk. „Je to podle mého trend ve vývoji interaktivních tabulí a soudě podle prezentací na některých veletrzích, blíží se velmi rychle a nebude cenově méně dostupný než dnešní kvalitnější interaktivní tabule,“ odhaduje O. Neumajer, podle kterého je budoucnost ve velkých LCD nebo plazmových dotykových obrazovkách. A vedle nich budou mít žáci tablety nebo notebooky s možností propojit je buď s učitelským počítačem nebo třeba s tím, co právě běží na interaktivní tabuli. „Už dnes existuje software, který to umožňuje,“ poznamenává O. Neumajer.

Ani v současnosti interaktivní tabule nenahrazují tabule běžné a ani do budoucna tomu tak podle O. Neumajera

nebude. Vedle digitálních tabulí jsou ve třídě většinou whiteboardy, bílé tabule, na které se píše speciálními smazatelnými fixy, a učitelé je rádi používají. A je to správné. Mizí prý „prašné“ tabule, na které se píše křídou a mažou se hadrem a houbou, ty scházet učitelům ani žákům asi nebudou. Interaktivní tabule jsou podle O. Neumajera vlastně více či méně efektivním doplňkem dalších a běžně používaných školních pomůcek.

„Nemyslím si, že by se vyvíjely digitální technologie ve školství a ve výuce jedním směrem, například směrem k interaktivním tabulím. Věřím na jedné straně v miniaturizaci a na straně druhé v podstatně větší diverzifikaci. Digitálních pomůcek bude řada, budou se vzájemně propojovat a vytvářet prostředí, ve kterém je budou učitelé a žáci využívat podle okamžité potřeby,“ představuje si O. Neumajer.

Upozorňuje také na to, že v zahraničí se objevují pravidla, jak interaktivní tabule využívat. Často to bývají nadnárodní společnosti zabývající se vzděláváním. Jako příklad uvádí European Schoolnet. (Jde o sdružení, ke kterému se hlásí 30 států a jehož členem je od roku 2002 i Česká republika. V projektech a pracovních skupinách EUN ji zastupuje Dům zahraničních služeb. Pozn. red.) O. Neumajer upozorňuje, že i tato organizace uvádí, že pokud chce ředitel školy investovat do interaktivních tabulí (například, je nezbytné do investice započítat náklady na software a hlavně na proškolení pedagogů. „Nejúčinnější je model, kdy na škole pracuje učitel – specialista, který okolo sebe vytvoří skupinu dalších učitelů a společně formou metodických sezení probírají možnosti, metody, zkušenosti... Důležité je to i proto, že dnes na jedné škole najdete různé interaktivní tabule, které se liší jak způsobem ovládání, tak používaným softwarem, firmy se takto odlišují záměrně, aby zákazníci donutily kupovat jejich rozšiřující prvky, od konkurence totiž nejsou kompatibilní,“ popisuje O. Neumajer taktiku výrobců. A dodává, že ve Velké Británii, která je spolu s Českou republikou zaslíbenou zemí interaktivních tabulí, se pokusili přikázat výrobcům zavést kompatibilitu doplňků i software, podařilo se to ale pouze na krátkou dobu, v současnosti se už zase objevují některé nekompatibilní softwarové komponenty.

V Anglii si to mohli dovolit, protože školy vybavovali interaktivními tabu-

TABULÍM

lemi díky projektu, který byl podobný našemu SIPVZ, tedy za státní peníze. „U nás je to nyní obtížnější, protože stát o tomto vybavení nijak nerozhoduje, nepodporuje přímo vybavování škol, navíc vzdělávání není přes různé proklamace pro vládu to nejdůležitější,“ hodnotí O. Neumajer. Právě kvůli této vzájemné nekompatibilitě doporučuje O. Neumajer, aby škola věnovala dost času svému ICT plánu a rozmyslela si, jakými interaktivními tabulemi bude postupně školu vybavovat, a vytvořit tak prostor pro vzájemné využívání softwaru, což práci s interaktivními tabulemi velmi zjedno-

dušuje. „Bohužel, u nás je velmi časté, že se ředitel rozhoduje ne podle plánu ICT, ne podle doporučení školního odborníka a jeho skupiny spolupracovníků, ale buď podle okamžité sumy peněz, které má k dispozici, a taky podle schopnosti manipulace toho kterého prodejce, který pochopitelně vychvází své zboží do nebes, ale už neřekne, jaké problémy škole přinese vybavení od různých výrobců,“ popisuje zákoutí rozhodování o doplňování ICT ve škole O. Neumajer. A ještě doplňuje svůj pohled za hranice – v jiných státech Evropy se podle něho interaktivní tabule ve školách zdaleka tolik nevyužívají jako v Anglii a u nás.

Nicméně v českých školách jsou interaktivní tabule hodně oblíbené. Čím si to O. Neumajer vysvětluje? „Je to mediálně vděčné téma,“ myslí si, ředitelé někdy

díky počtu těchto tabulí prezentují svoji školu jako moderní a progresivní, což nemusí zcela korespondovat. V řadě škol bývá tabule puštěná i o přestávkách a děti si s ní rády hrají. Sice nezlobí, ale moc si zase neodpočinou. Pro rodiče to je ale informace, která utváří image školy.

Digitální technika rychle zastarává. Je možné interaktivní tabule modernizovat? Podle O. Neumajera modernizace těchto tabulí znamená v podstatě obnovu parku. Navíc je prý jejich provoz ekonomicky velmi náročný. Lampa v dataprojektoru má vysoký příkon a omezenou životnost, po jejím překročení se snižuje svítivost, proto musí učitel zatemňovat (šetří se, lampy jsou drahé), svítit, tím se dál zvyšuje spotřeba energie... „Pořízení nových tabulí není drahé, jejich provoz ale laciný není,“ konstatuje O. Neumajer.